

CĂRȚI CU DEDICAȚIE DIN BIBLIOTECA LUI NICOLAE GRIGORESCU

ALINA APOSTOL

aapostol67@yahoo.com

Muzeului Memorial „Nicolae Grigorescu” – Câmpina

BOOKS WITH DEDICATION IN THE NICOLAE GRIGORESCU'S LIBRARY

ABSTRACT

Memorial Museum Library "Nicolae Grigorescu" Campina has a valuable books of universal and romanian literature.

In this book collections, some of them are with dedication and autograph books. Mention a number of personalities who have ennobled their own signature or dedication page volumes: Ion Luca Caragiale, Carmen Sylva, Alexander Vlahuță, Barbu Stefanescu Delavrancea, Nicholas Petrașcu, Marcel Montandon, William Ritter and others. Those remembers noted the lines dedicated to the artist in the upper ranks of first pages of books published.

All these books have great value for bibliophiles and knowledge of attitudes or characters of personalities of the time.

Volumes with autograph dedication are in number of 22 books. From literature to art, all occurred during his life, at home or abroad, belonging to romanian and foreign authors.

Keywords: books with dedication, Nicolae Grigorescu's library, literature, art.

Introducere

Biblioteca Muzeului Memorial „Nicolae Grigorescu” din Câmpina deține un valoros fond de carte de literatură universală și românească, începând cu operele lui Plutarque, Alfred de Musset, J.J. Rousseau, Molière, Chateaubriand, W. Ritter și mulți alții, continuând cu Alexandru Vlahuță, M. Kogălniceanu, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, V. Alecsandri, D. Bolintineanu.

Tot aici mai găsim cărți japoneze cu desene din viața samurailor și scene de luptă ale lui Hokusai și Kunisada.

În cadrul acestei colecții de carte a artistului există un bogat fond de cărți cu dedicație și autograf. Menționez o serie de personalități care au înnobilit cu

semnătura sau cu dedicația proprie paginile unor volume: Ion Luca Caragiale, Carmen Sylva, Alexandru Vlahuță, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Nicolae Petrașcu, Marcel Montandon, William Ritter și alții. Cei amintiți au notat rândurile dedicate artistului în colțul primelor pagini ale cărților publicate.

Toate aceste cărți au o deosebită valoare pentru bibliofili și pentru cunoașterea unor mentalități sau caractere ale personalităților din epocă.

Autorii cărților cu dedicație

Volumele cu dedicație autografă din biblioteca artistului sunt în număr de 22. Cărțile care i-au fost dedicate artistului sunt de mai multe feluri. De la literatură la artă, toate apărute în decursul vieții sale, în țară sau în străinătate, aparținând unor autori români sau străini. Autorii români sunt cunoștințe sau prieteni buni ai lui Grigorescu.

Vreau să încep prezentarea acestora cu una din personalitățile marcante ale epocii și anume **Regina Elisabeta a României** (pseudonim literar **Carmen Sylva**, nume complet **Elisabeth Pauline Ottilie Luise zu Wied**).

Aceasta era o femeie plină de viață și afecțiune. Pierderea unicei fetei i-a schimbat felul de a fi și de aceea a căutat refugiul în artă și literatură, în înființarea unor societăți de binefacere pe timp de război și de pace. Regina Elisabeta s-a implicat energic în sprijinirea artelor și a societății filantropice, prin intermediul cărora a încurajat doamnele din înalta societate să aibă un rol activ în strângerea de fonduri și în gestionarea actelor caritabile. L-a încurajat și sprijinit financiar pe Nicolae Grigorescu.

Din corespondența celor doi aflăm că artistul era invitat la concerte, la masă, la vizite în expoziții (*Corespondența lui Nicolae Grigorescu*, scrisă de George Oprescu în 1944). Artistul îi face și un portret Reginei Elisabeta în costum național, între anii 1871-1872, într-un pavilion aflat în Grădina Botanică.

Legătura dintre cei doi se poate vedea și în anul 1904, când un volum cu dedicație aflat în biblioteca artistului, intitulat *In der Lunca*, pe care Carmen Sylva, autoarea, îl oferă în semn de prietenie și omagiu. În acest volum de 66 de pagini sunt reproduse două tablouri de Nicolae Grigorescu – *Ciobănaș și Păstoriță* –, iar pe prima pagină se găsește și dedicația care conține și o frumoasă apreciere: „<<*Qui a mieux compris la Lunca que vous*>> Elisabeth. *In der Lunca, Rumänische Idille von Carmen Sylva. Regensburg, W.Wunderlings Hofbuchhandlung 1904*”.

De asemenea, multe din pânzele artistului se aflau în colecția Casei Regale. După moartea artistului, Regina Elisabeta, în anul 1908, îi dedică artistului poezia

Lui Grigorescu, în care aceasta trece în revistă tablourile mai cunoscute ale artistului.

După vârsta de 50 de ani Grigorescu se află în centrul atenției generale al celor care se interesau de artă și de mișcarea culturală. În cadrul cercului *Prietenilor Literaturii și Artei Române* și revistei cu același nume, a lui N. Petrașcu, contribuția artistului consta din participarea unor opere pe care le prezenta prietenilor săi.

În afară de aceste prietenii întâmplătoare în țară, vreau să mă opresc asupra unor prietenii lungi, un grup de prieteni mai important fiind acela alcătuit din **Vlahuță, Delavrancea și Caragiale**. Toți trei erau mai tineri decât Grigorescu, îi datorau respect și erau la începutul carierei lor.

Vlahuță, fiind mai modest, și-a arătat admirația față de marele Grigorescu. La rândul său, artistul prețuia prietenia sa și o recompensa cu generozitate. Cu ocazia expozițiilor și cu alte ocazii, lucrările cele mai scumpe și mai dragi pictorului intrau în colecția poetului pe prețuri mai mici sau ca atenții ale sale. Vlahuță îi trimitea artistului câte o creație literară și după moartea lui Grigorescu a scris o frumoasă și caldă monografie. De fapt legătura celor doi a fost mult mai strânsă, Grigorescu aranjând cu Vlahuță căsătoria copiilor: fiul pictorului, Gheorghe Grigorescu, căsătorindu-se cu una din fiicele scriitorului, Anișoara Vlahuță, după moartea artistului, în anul 1910.

Din operele publicate, Vlahuță i-a dăruit artistului trei cărți cu dedicație: *Poezii*, publicată la București în anul 1899; *România pitorească* și *În vâltoare*, publicate tot la București, în anul 1901. În prima dintre ele acesta scrie în colțul din dreapta sus, pe pagina de titlu: „*Marelui artist N. Grigorescu - iubire și admirație. A. Vlahuță București 10 Februar 1900*”. La cea de-a doua, dedicația respectă același tipic: „*Maestrului N. Grigorescu - iubire și admirație. A. Vlahuță 26 Oct. 1901 București*”.

Ne spune Barbu Brezianu în monografia sa despre Nicolae Grigorescu că „binecunoscuta carte *România pitorească* a lui Alexandru Vlahuță a fost cu anticipație trăită și pictată de cuscrul său Grigorescu”¹.

A treia conține dedicația tot pe pagina de titlu, în partea de sus a acesteia: „*Maestrului N. Grigorescu - în semn de nestrămutată iubire și admirație. A. Vlahuță București 5 Januar 1901*”.

Delavrancea a procedat la fel ca Vlahuță, dar a fost mai expansiv și doritor să-și manifeste admirația și dragostea – el a scris chiar și un articol în presă (în *Revista nouă* din 15 februarie 1889).

¹ Barbu Brezianu, *Nicolae Grigorescu*, Editura Tineretului, București, 1959, p. 163.

Delavrancea îl critică totuși pe artist în acest articol, spunând: „*Grigorescu execută cu toptanul păduri, țigani, copii, turme de oi, vaci, viței, câmpii, apusuri și răsărituri, mestecănișuri, bătlăii, târguri, vânatouri, lacuri, păsări... N-a mai rămas subiect netratat de el... A încercat toate tehnicile de la creion, cerneală, sepia, pastel, până la culoarea groasă pusă cu latul cuțitului ca și cu o mistrie. Un artist care lucrează atât de repede și atacă atât de multe, într-o viață atât de scurtă, este cu neputință să n-aibă slăbiciuni și greșeli*”².

Din scrierile lui Delavrancea regăsim două cărți cu dedicație: **Hagi-Tudose**, publicată în 1903 – dedicație în dreapta sus pe pagina de titlu: „*Ilustrului maestru pe care ’l admirăm, amicului scump pe care ’l adorăm, d-lui Grigorescu. B. Delavrancea 4. Ian. 903*” –, și **La Jeunesse...**, cu dedicație pe pagina de gardă în partea de sus – „*Scumpului și celui mai mare creator al nostru - iubitului mare maestru Grigorescu - 11 Aprilie 905 Buc.*” –, publicată la București în anul 1906.

Dintre cei trei scriitori, cel mai inteligent și cel care a înțeles cel mai bine valoarea lui Grigorescu a fost **Caragiale**. De la acesta avem ediția princeps a volumului de *Momente*, care i-a fost dedicat artistului. De asemenea, dintre toate dedicațiile, acesta este cea mai frumoasă și emoționantă în același timp. Pe coperta superioară Caragiale a scris doar cu litere aurii „*N. Grigorescu*”; pe pagina de titlu, în partea dreaptă la mijloc: „*Lui N. Grigorescu. Iubitul nostru. Binevoiește a primi aceste <Momente>, în fruntea cărora mi-ai permis să înscriu ilustrul dumitale nume – și, primindu-le, rogu-te, nu cântări prețul darului, ci socotește dragostea cu care ți-l face al dumitale supus prietin Caragiale. 1901. Buc.*”; pe următoarea pagină este tipărit: „**STRĂLUCITULUI MAESTRU N. GRIGORESCU CA SEMN DE ADMIRAȚIUNE ÎNCHINĂ ACESTE MOMENTE AUTORUL**”.

Dintre prietenii franceze ale maestrului amintim pe cele de origine elvețiană - **William Ritter** și **Maurice Montandon**. Primul face parte din viața artistului un timp mai îndelungat și de aceea de la acesta avem șapte volume cu dedicație autografă. William Ritter îl întâlnește pe artist, îi promite că o să-i scrie o monografie și articole de specialitate în presa vremii. Aceste promisiuni întârzie, însă criticul apelează totuși la artist pentru diferite împrumuturi de bani, îl vizitează și este foarte bine primit de Grigorescu. De asemenea, primește multe tablouri în dar, pe care ulterior le vinde Băncii Naționale a României și obține o frumoasă sumă de bani. El îi trimite totuși aceste cărți cu dedicație, în care putem afla chiar unde au avut loc unele întâlniri ale celor doi.

În ordinea numerelor de inventar, sunt următoarele:

² George Oprescu, *Nicolae Grigorescu, maturitatea și ultimii ani*, Editura Meridiane, București, 1970, p. 76.

1. **L'art en Suisse. Edmond de Pury**, editată în anul 1894, cu dedicația: „*Au Maître - Ami N.I. GRIGORESCO de tant conu, dans de tante admiration et de tante affection. WIENNE I Johannesgasse No. 11.*”;

2. **L'art en Suisse. Arnold Böcklin**, din 1895, având pe pagina de gardă, sus, scris: „*Au bien aimé et très admiré Maître N.I. Grigoresco cette première etudes sur un autre admiré Maître en souvenir des jours hereux pour nous de son passage à Vienne. William Ritter. 22 Juin 1895.*”;

3. **Un poets pour petits et grands. Walter Crane**, 1895, cu dedicația pe pagina de gardă, mijloc, sus: „*Au Maître Grigoresco pour qu'il lú a la page 6; avec explication de la pardonner à son bien dévans. William Ritter. 26 Mars 1895. WIENNE I Johannesgasse No. 11.*”;

4. **Un coin de l'exposition Internationale des Beau – Arts a Vienne**, 1894, dedicația pe pagina de gardă, dreapta, sus: „*Au Maitre Grigoresco, trop hereux d'avan' pule citer une fair de plus son admirateur. William Ritter. WIENNE I Johannesgasse No.11.*”;

5. **Etudes d'art étranger**, editată la Paris în anul 1906, dedicația fiind deasupra titlului: „*Au Maître Grigoresco respectueusement. William Ritter. Biedersteinerstrasse 10. Munich Swabrs. 6 Mai 1906.*”;

6. **Premieres heures roumains, Suisse 1890**, dedicație pe pagina de titlu sus: „*Au Maître Grigoresco, l'un des très rares grands Artistés de l'heure présente dont je consentirais a lécher les penceaux, la palette, dont je voudrais laisser les mains. William Crane.*”;

7. **La Jeunesse Inaltérable et la Vie Éternelle**, Paris, 1895. Pe pagina de gardă se găsește dedicația: „*Au cher Maître et très admirè ami. N.I. Grigoresco. William Ritter*”.

Prietenia lui Maurice Montandon cu artistul a fost mai sinceră și mai caldă, spre deosebire de cea cu William Ritter.

De la **Maurice Montandon** avem două volume cu dedicație autografă: **Phylis**, Leipzig, 1902 – cu dedicație pe pagina de gardă: „*Au Maître N.J. Grigoresco en attendant son tour dans la même collection, ce souvenir de son passage à l'Exposition Phylisen 1901. son dévoné admirateur et ami. Marcel Montandon*” –, și **Segantini**, publicate la Leipzig în 1904, pe pagina de gardă acesta scriind: „*Au très cher et très admiré Maître Grigoresco, en attendant une preuve plus immediate et plus directe de mon absolu dévonement, le même volume titré de son nome que j'espère toujours réaliser. Marcel Montandon. Biederstemèr str. 10. Munich. 24 Janvier 1905.*”.

Celelalte cărți cu dedicație au ca autori pe: **Fénelon**, cu volumul **Les aventures de Télémaque**, Paris 1899; **Leo Bachelin**, cu **Les Caloyers Roumains**, Paris, 1890 – cu dedicația „*Au Maître Grigorescu qui la peint la Roumanie comme*

je voudrai la diré. L. Bachelin” – și revista **Emporium**, nr. 21, Milano, 1905, trimisă artistului de M. Montandon cu urarea, scrisă pe prima pagină (pe care se află un articol despre Nicolae Grigorescu): ”Domnului N.J. Grigorescu cu cele mai sincere felicitări de anul nou, La mulți ani! Marcel Montandon 10/23 I.05”.

Ultima prezentată este cartea lui **N. Petrașcu, Pictorul N. Grigorescu**, București, 1895, pe care apare dedicația: „D-lui N. Grigorescu, marele nostru pictor, - **ale sale dintru ale sale**, ca dovadă de înaltă stimă și sinceră admirație”.

Bibliografie

Barbu BREZIANU, *Nicolae Grigorescu*, Editura Tineretului, București, 1959.

George OPRESCU, *Nicolae Grigorescu - maturitatea și ultimii ani*, Editura Meridiane, București, 1970.

Alexandru VLAHUȚĂ, *Pictorul N.I. Grigorescu. Viața și opera lui*, Editura Casa Școalelor, București, 1910.

<http://www.formula-as.ro/2013/1076/galeria-vedetelor-21/o-regina-poeta-de-neuitat-carmen-sylva-16596>.

Lista ilustrațiilor

Fig. 1 – Dedicatie Carmen Sylva – *In der Lunca*.

Fig. 2 – Dedicatie Alexandru Vlahuță – *Poezii*.

Fig. 3 – Dedicatie Alexandru Vlahuță – *România pitorească*.

Fig. 4 – Dedicatie Alexandru Vlahuță – *În vârtoare*.

Fig. 5 – Dedicatie Barbu Ștefănescu Delavrancea – *Hagi Tudose*.

Fig. 6 – Dedicatie Barbu Ștefănescu Delavrancea – *La Jeunesse ...*

Fig. 7 (a, b, c) – Dedicatii Ion Luca Caragiale – *Momente*.

Fig. 8 – Dedicatie William Ritter – *L'art en Suisse. Edmond de Pury*.

Fig. 9 – Dedicatie William Ritter – *L'art en Suisse. Arnold Böcklin*.

Fig. 10 – Dedicatie William Ritter – *Un coin de l'exposition Internationale des Beau-Arts a Vienne*.

Fig. 11 – Dedicatie William Ritter – *Etudes d'art étranger*.

Fig. 12 – Dedicatie William Ritter – *Premieres heures roumaines*.

Fig. 13 – Dedicatie William Ritter – *La Jeunesse Inaltérable et la Vie Éternelle*.

Fig. 14 (a, b) – Dedicatie Marcel Montandon – *Phylis*.

Fig. 15 – Dedicatie Marcel Montandon – *Segantini*.

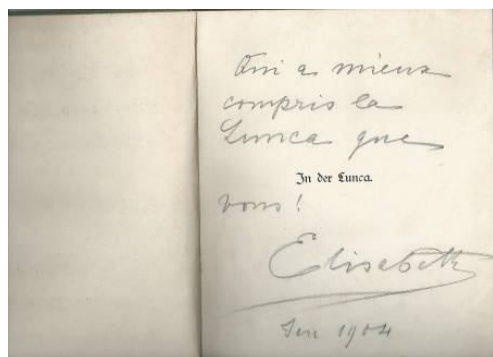

Fig. 1

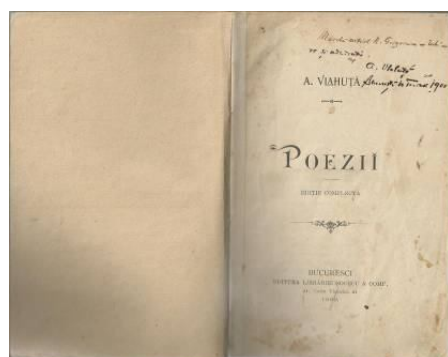

Fig. 2

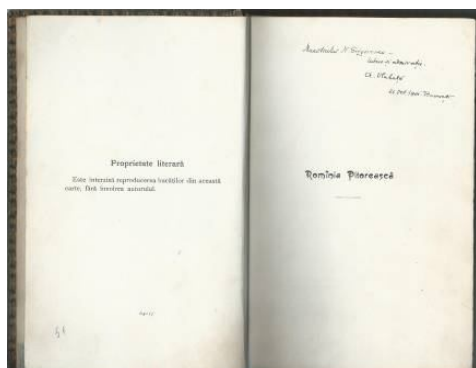

Fig. 3

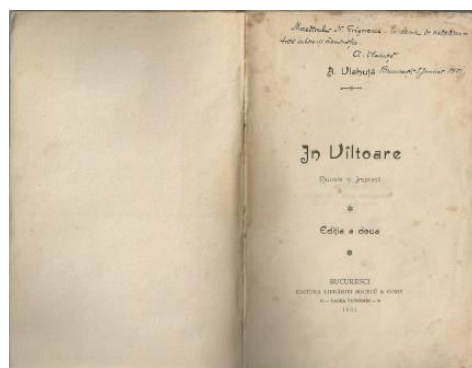

Fig. 4

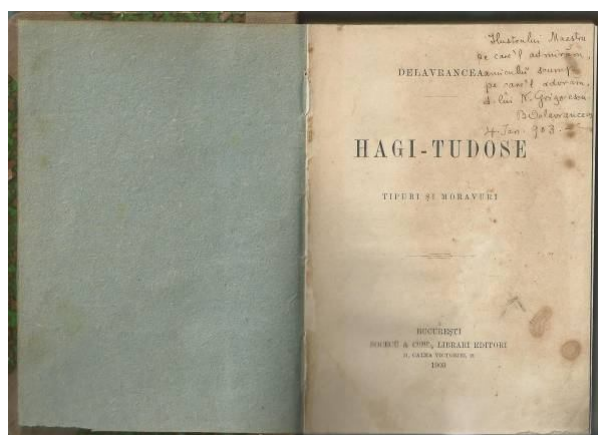

Fig. 5

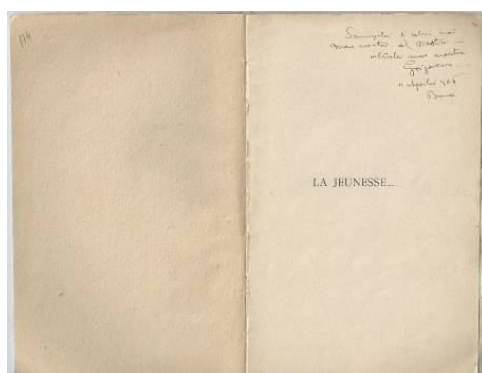

Fig. 6

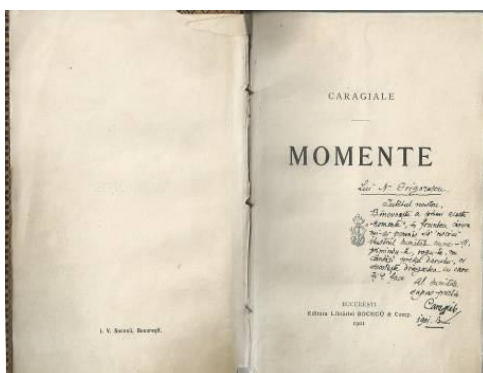

Fig. 7a

Fig. 7b

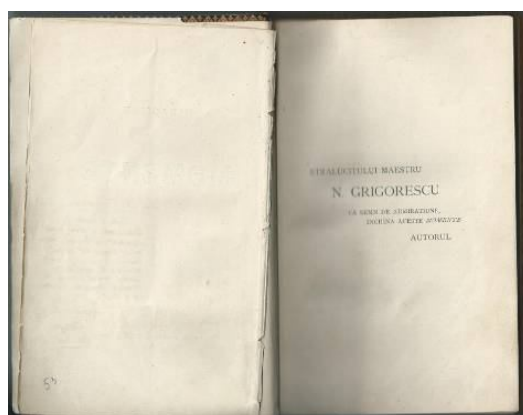

Fig. 7c

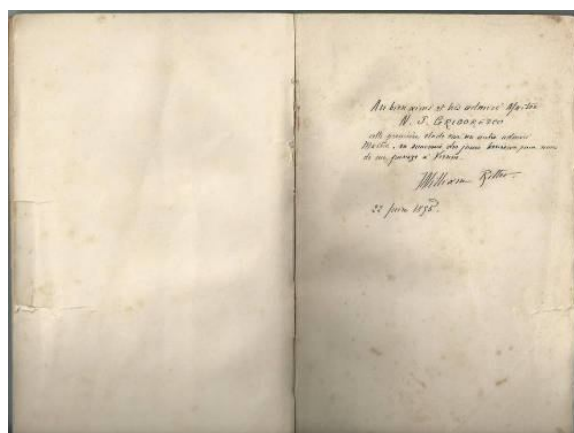

Fig. 8

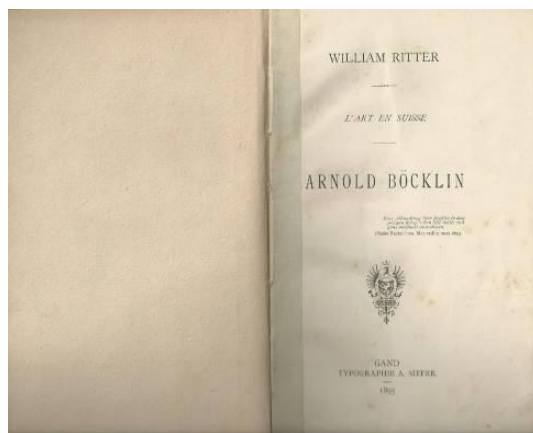

Fig. 9

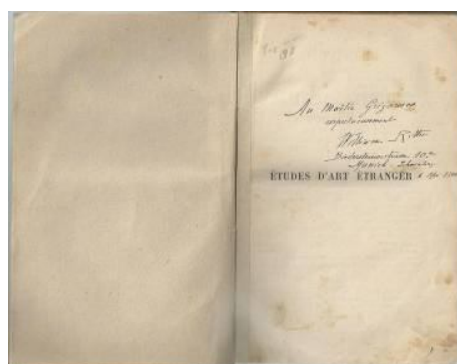
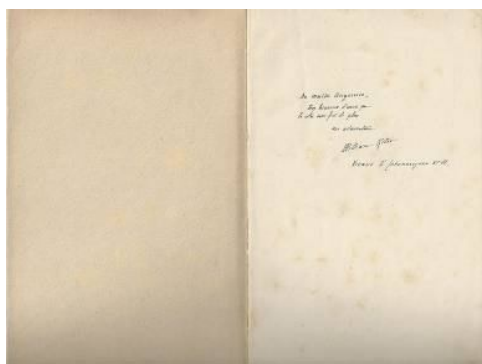

Fig. 10

Fig. 11

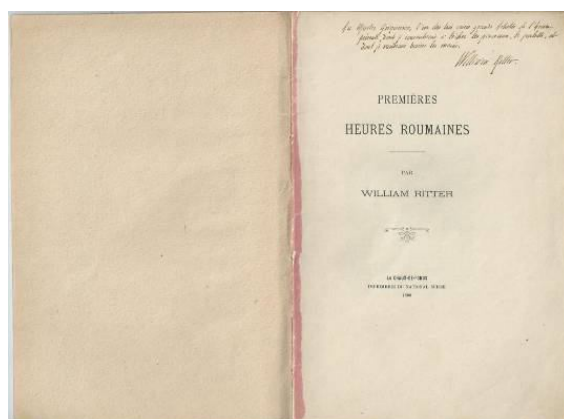

Fig. 12

Fig. 13

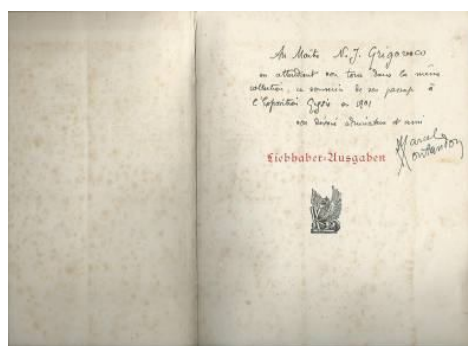

Fig. 14a

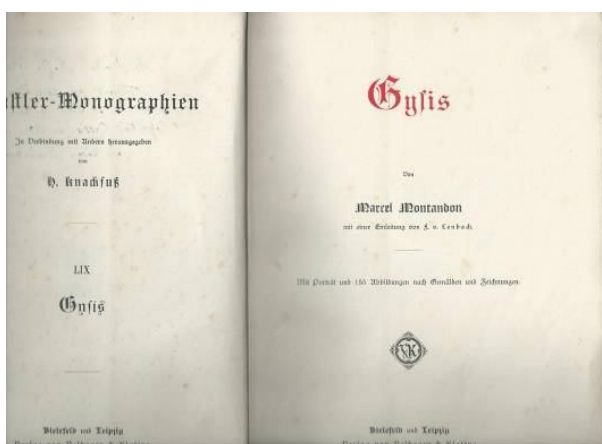

Fig. 14b

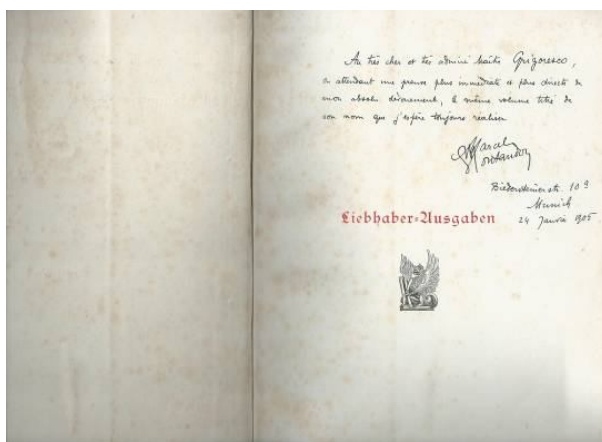

Fig. 15